

GEOMETRIA WYKREŚLNA

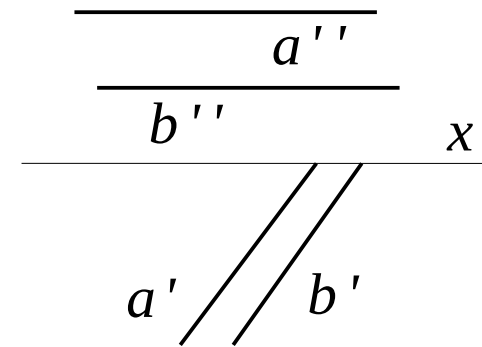
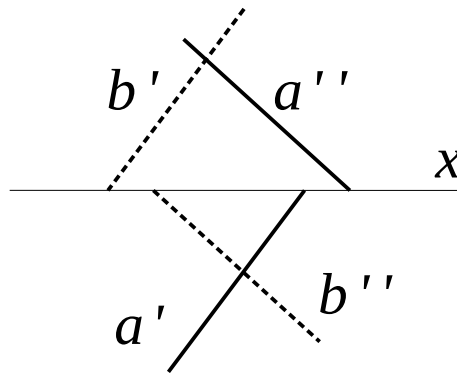
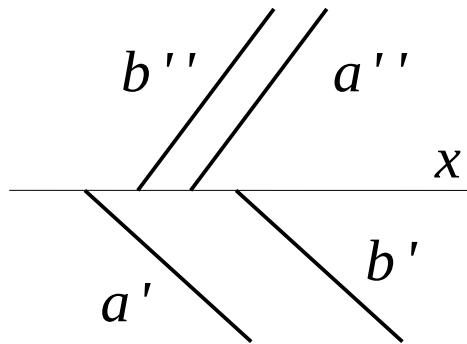
Położenie prostych. Płaszczyzny.

Położenie dwóch prostych w przestrzeni

Proste w przestrzeni mogą być:

- równoległe
- przecinające się (w tym prostopadłe)
- skośne (w tym prostopadłe)

Proste prostopadłe nie tworzą w tym podziale odrębnej – czwartej – grupy!

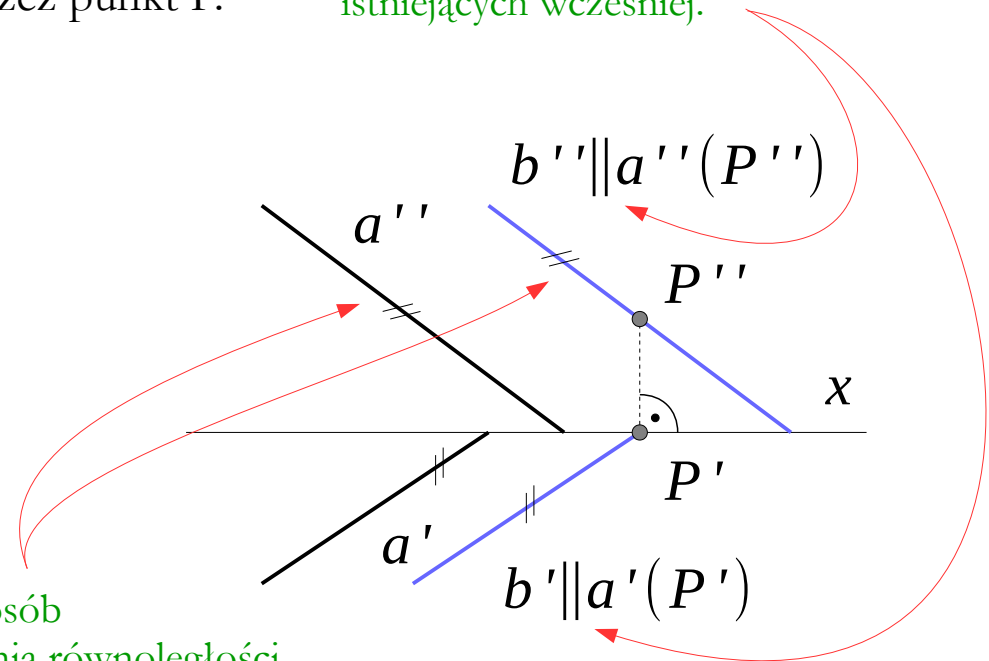
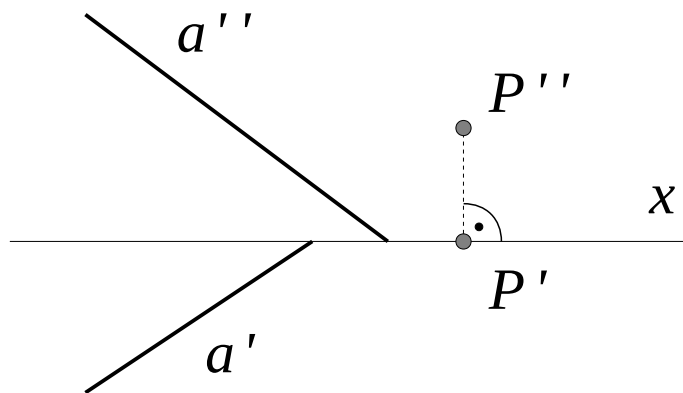
Dwie proste w przestrzeni są do siebie równoległe, jeżeli odpowiednie ich rzuty są do siebie równoległe.

$$b' \parallel a' \quad \text{oraz} \quad b'' \parallel a''$$

Położenie dwóch prostych w przestrzeni

Narysować dowolną prostą b ,
równoległą do prostej a i przechodzącą przez punkt P .

Podkreślamy, że b została narysowana
później i określamy jej relację do elementów
istniejących wcześniej.

Inny sposób
oznaczania równoległości
(niesie mniej informacji).

Bierzemy pod uwagę, aby:

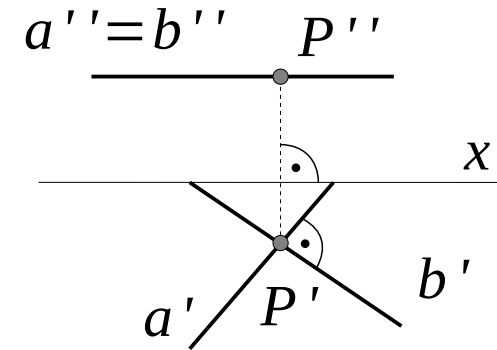
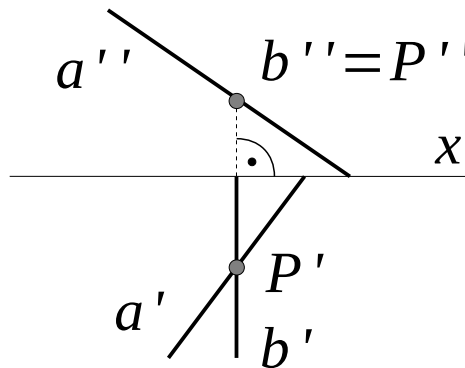
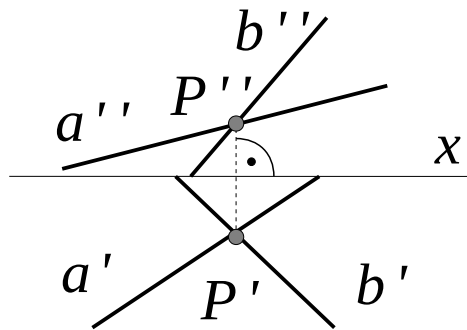
- spełniony został warunek równoległości prostych,
- rzuty punktu P leżały na odpowiednich rzutach prostej b .

$$b' \parallel a' \quad \text{oraz} \quad b'' \parallel a''$$

Położenie dwóch prostych w przestrzeni

Proste w przestrzeni mogą być:

- równoległe
- przecinające się (w tym prostopadłe)
- skośne (w tym prostopadłe)

Dwie proste w przestrzeni przecinają się, jeżeli mają jeden punkt wspólny.

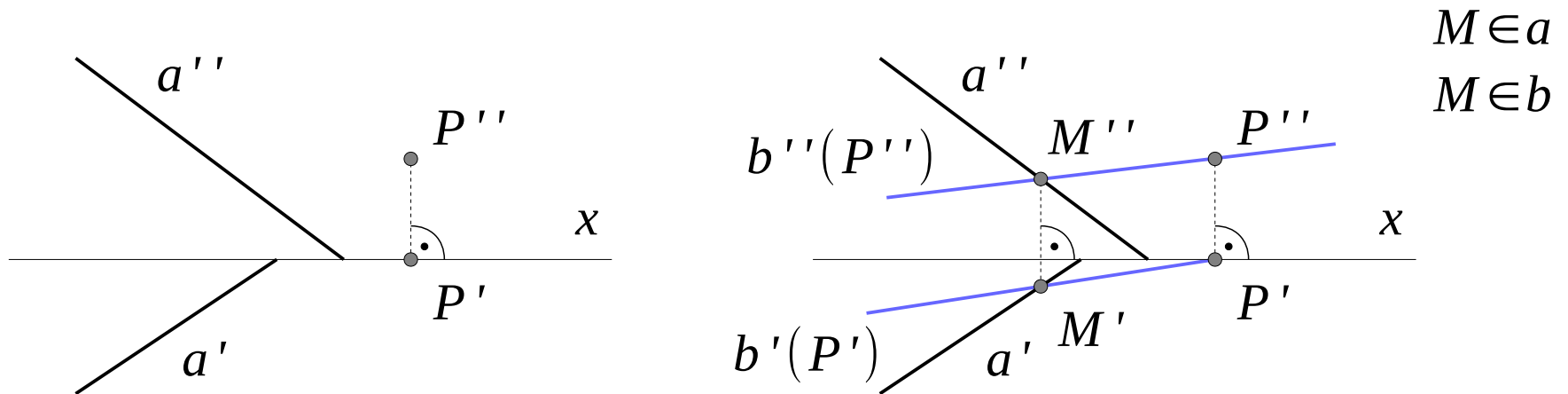
$$P' \in a' \quad \text{oraz} \quad P' \in b'$$

$$P'' \in a'' \quad P'' \in b''$$

Położenie dwóch prostych w przestrzeni

Narysować dowolną prostą b ,
przecinającą się z prostą a i przechodzącą przez punkt P .

UWAGA: tu punktem wspólnym
jest punkt M a nie P (tak wyszło ze
względu na treść zadania).

Bierzemy pod uwagę, aby:

- spełniony został warunek przecinania się prostych (trzeba wprowadzić dodatkowy punkt – tu punkt M),
- rzuty punktu P leżały na odpowiednich rzutach prostej b .

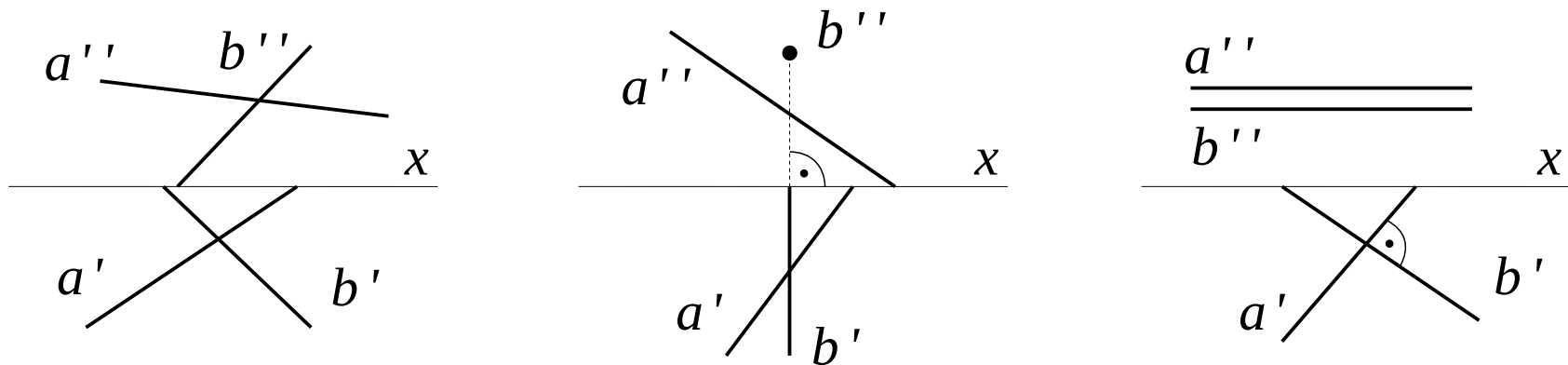
$$\begin{array}{l}
 P' \in a' \\
 P'' \in a''
 \end{array}
 \text{ oraz }
 \begin{array}{l}
 P' \in b' \\
 P'' \in b''
 \end{array}$$

Położenie dwóch prostych w przestrzeni

Proste w przestrzeni mogą być:

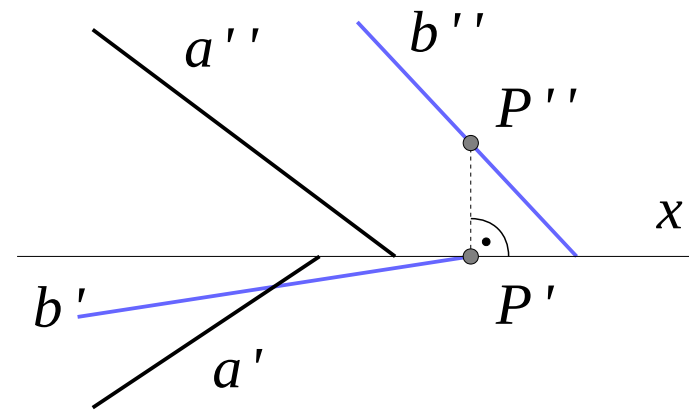
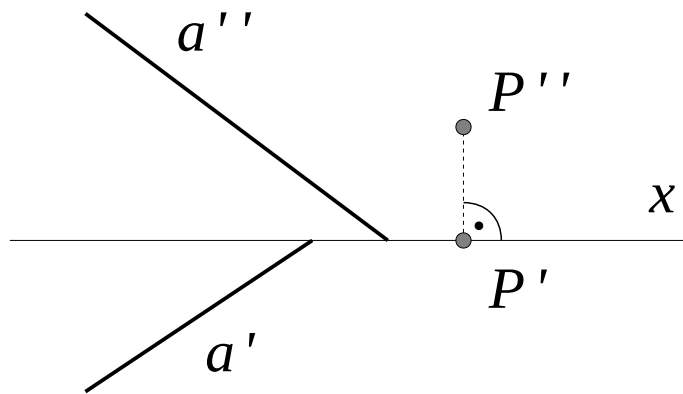
- równoległe
- przecinające się (w tym prostopadłe)
- skośne (w tym prostopadłe)

Dwie proste w przestrzeni są skośne, jeżeli nie są ani równoległe ani przecinające się.

Położenie dwóch prostych w przestrzeni

Narysować dowolną prostą b , skośną z prostą a i przechodzącą przez punkt P .

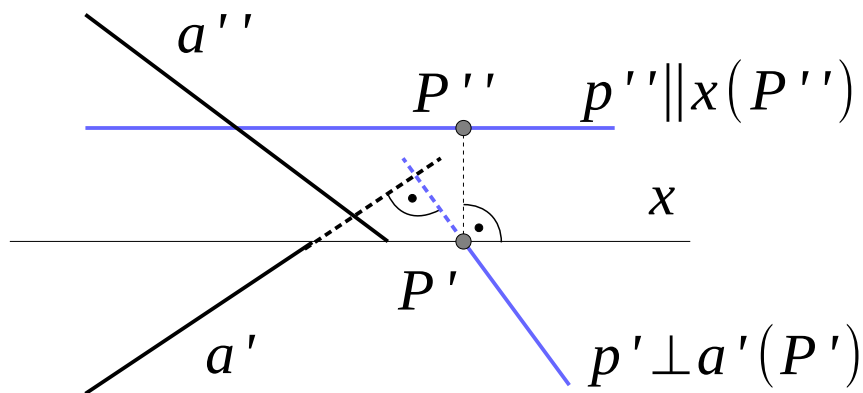
Bierzemy pod uwagę, aby:

- nie był spełniony warunek równoległości prostych,
- nie był spełniony warunek prostokątności prostych,
- rzuty punktu P leżały na odpowiednich rzutach prostej b .

Położenie dwóch prostych w przestrzeni

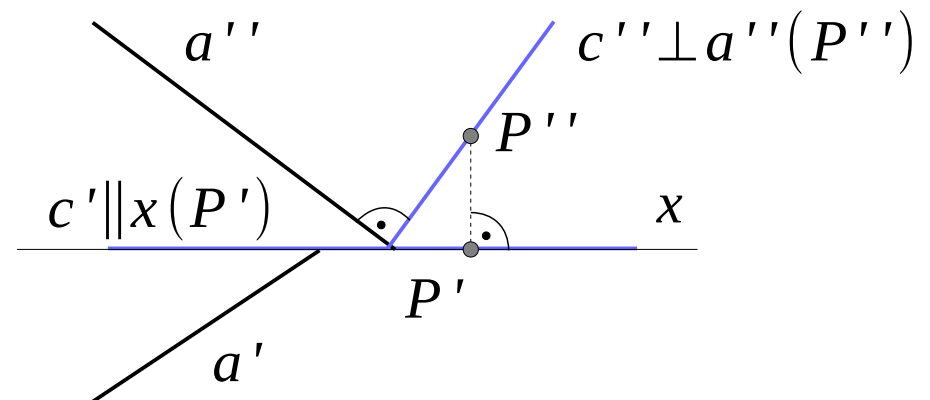
Proste prostopadłe to szczególny przypadek prostych przecinających się lub prostych skośnych.

Proste prostopadłe i jednocześnie mające punkt wspólny rysuje się trudniej (aby to zrobić trzeba się jeszcze kilku rzeczy nauczyć) – łatwo jednak rysuje się proste prostopadłe szczególne.

$$p' \perp a'(P') \quad p'' \parallel x(P'')$$

Prosta pozioma p prostopadła do prostej a i przechodząca przez punkt P.

$$c' \parallel x(P') \quad c'' \perp a''(P'')$$

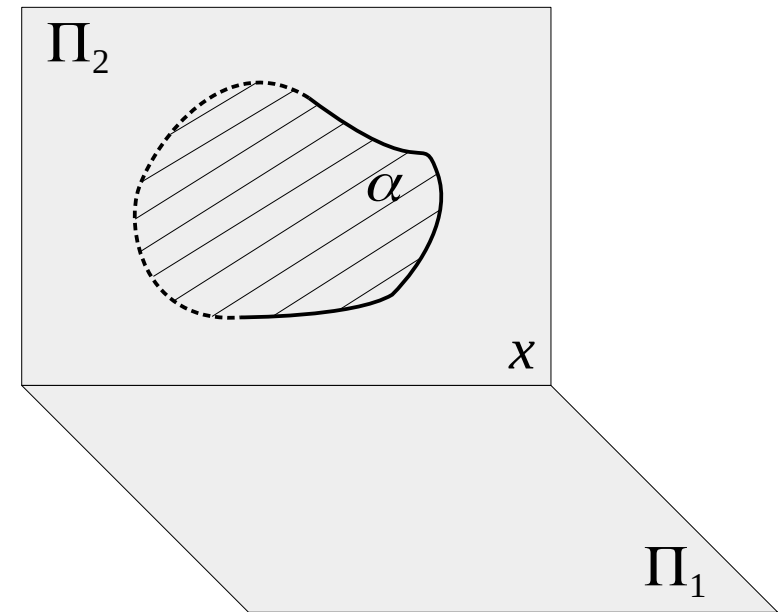
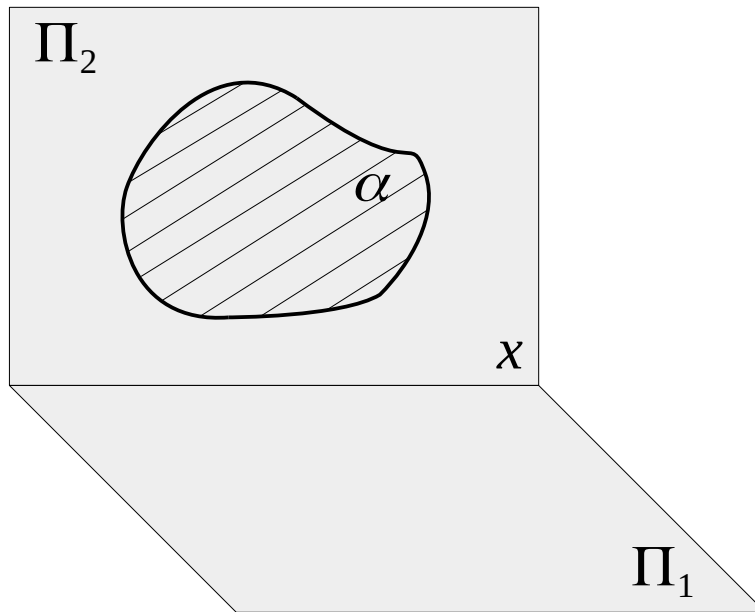
Prosta czołowa c prostopadła do prostej a i przechodząca przez punkt P.

Płaszczyzna w przestrzeni 2D

Jak w układzie rzutni narysować płaszczyznę, aby była jednoznacznie określona?

Płaszczyzny oznacza się małymi literami alfabetu greckiego.

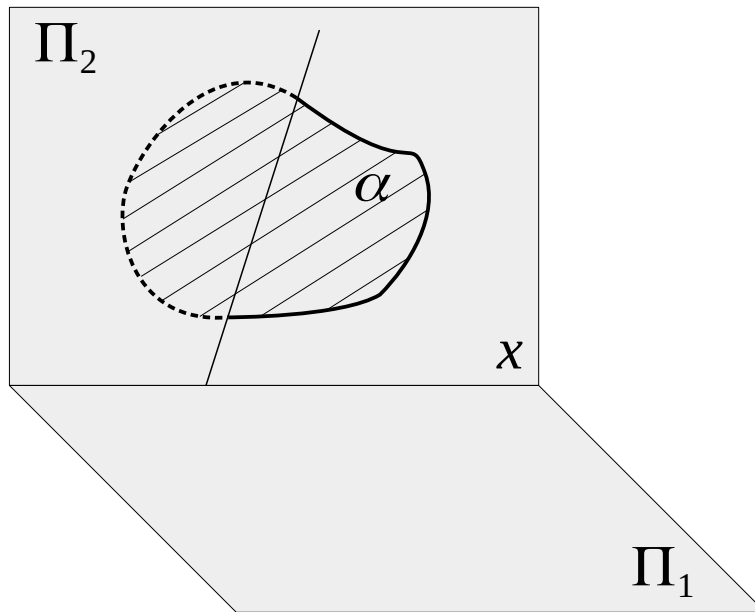

Tu nic nie widać.

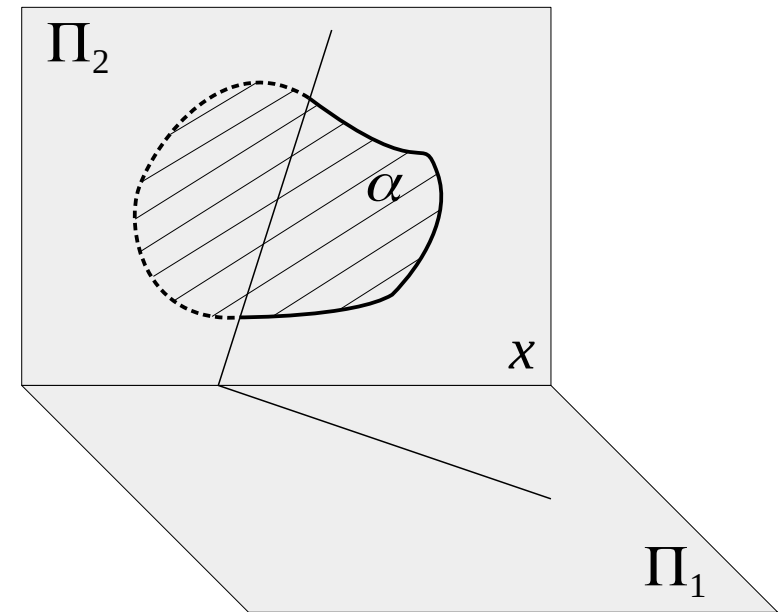
Tu widać, że płaszczyzna przecina rzutnię pionową.

Płaszczyzna w przestrzeni 2D

Jak w układzie rzutni narysować płaszczyznę, aby była jednoznacznie określona?

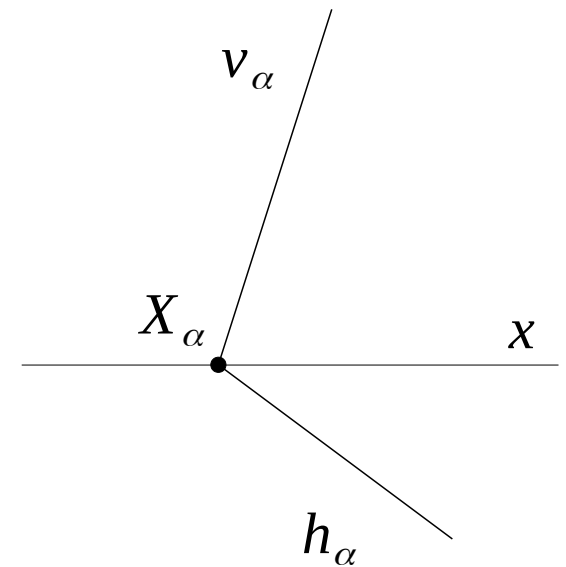
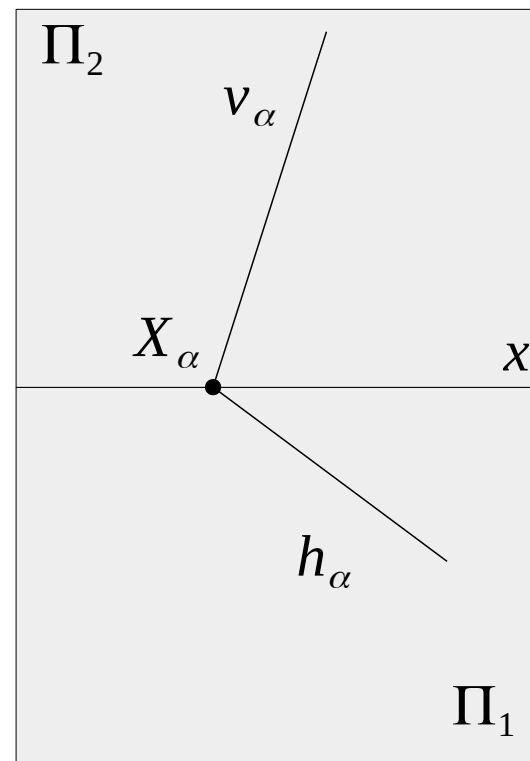
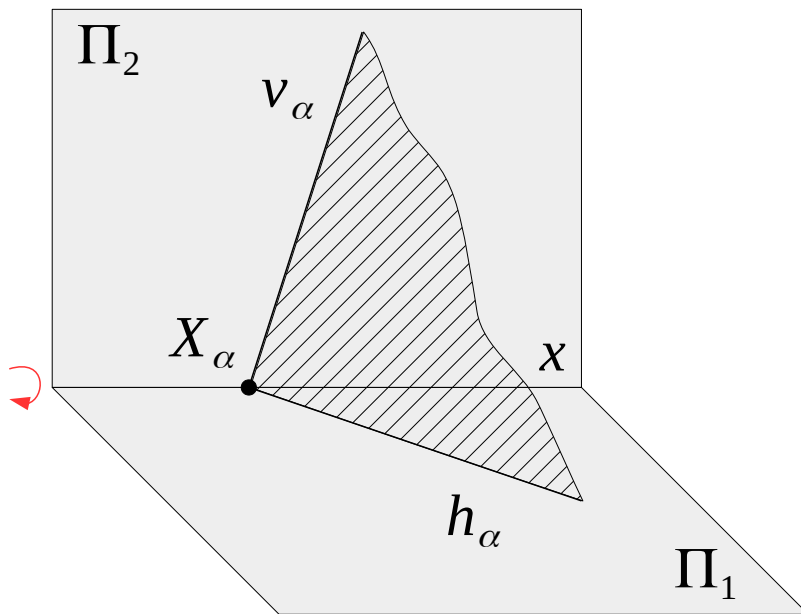
Teraz znacznie lepiej widać linię przecięcia.

Skoro płaszczyzna przechodzi przez oś x , to musi również przecinać płaszczyznę poziomą.

Płaszczyzna w przestrzeni 2D

Zastosowanie metody Monge'a w stosunku do płaszczyzny.

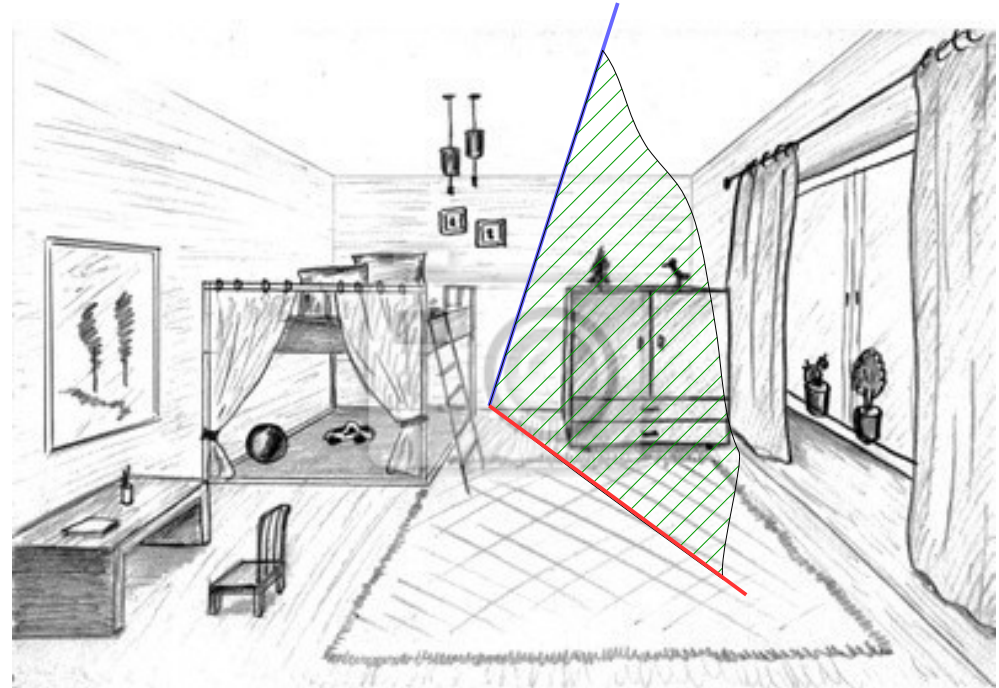
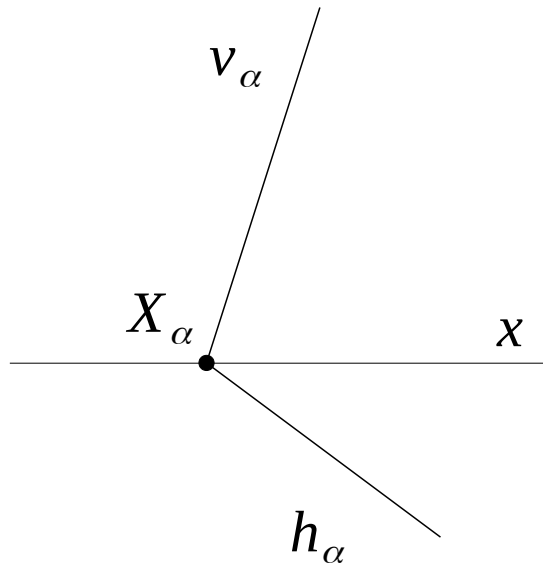

Usunięcie z przestrzeni wszystkiego, co nie leży na rzutniach.

Obrót i nałożenie na siebie rzutni.

Efekt finalny.

Płaszczyzna w przestrzeni 2D

h_α - ślad poziomy płaszczyzny

v_α - ślad pionowy płaszczyzny

X_α - węzeł płaszczyzny

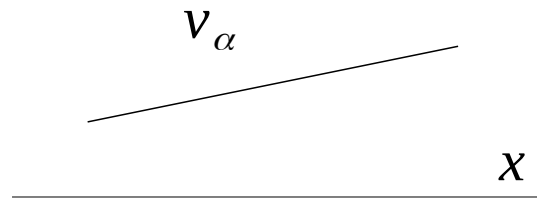
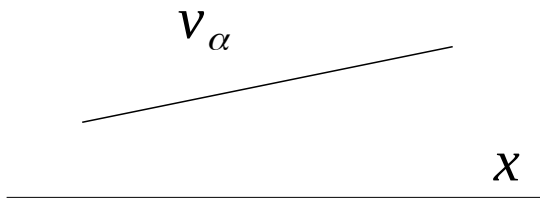
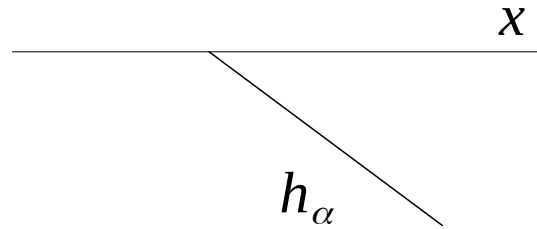
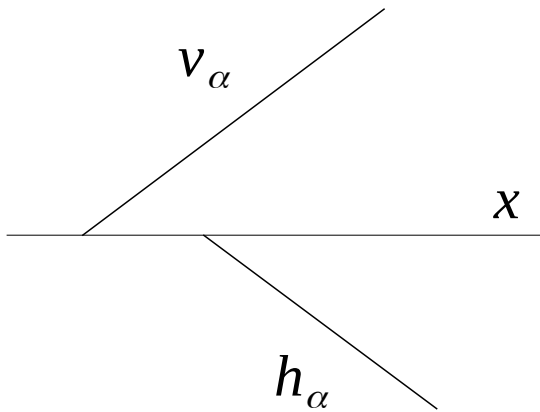
Czy każda płaszczyzna ma dwa ślady?

Czy każda płaszczyzna ma węzeł?

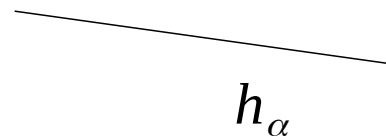
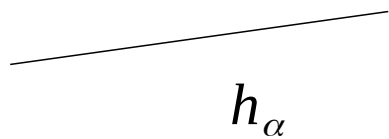
Czy płaszczyzny mają rzuty?

Płaszczyzna w przestrzeni 2D

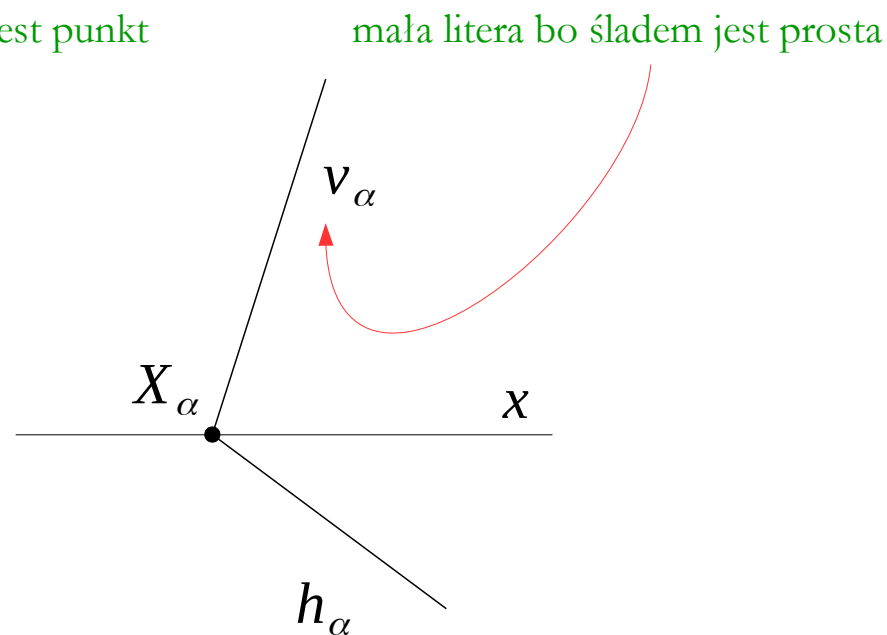
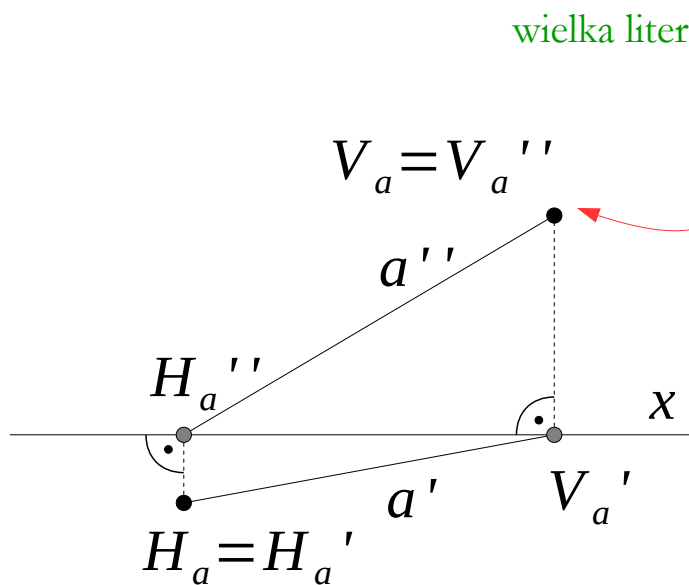
Które rysunki są poprawne?

Jeżeli oba ślady płaszczyzny nie są równoległe do osi x , to musi istnieć węzeł!

Uogólnione pojęcie śladu

Uogólnijmy pojęcie śladu: **miejsce** na płaszczyźnie, w którym **obiekt** przebiega rzutnię.

- punkt w przypadku prostej
- prosta w przypadku płaszczyzny

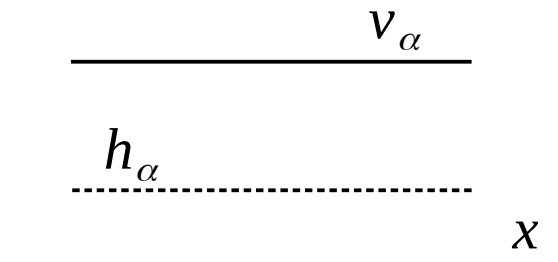
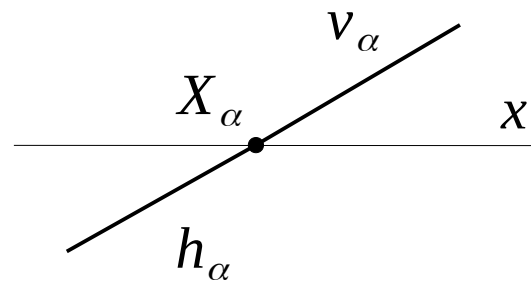
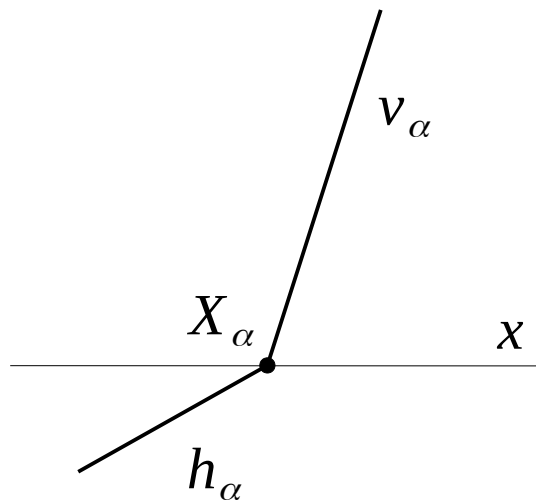
- prosta
- płaszczyzna

Sposoby określania płaszczyzny

Sposoby określania płaszczyzny:

- za pomocą śladów
- za pomocą dwóch prostych równoległych
- za pomocą dwóch prostych przecinających się
- za pomocą trzech punktów nie leżących na jednej prostej
- za pomocą prostej i nie leżącego na niej punktu

→ $\alpha(h_\alpha, v_\alpha)$
 $\alpha(a \parallel b)$
 $\alpha(a \times b)$
 $\alpha(A, B, C)$
 $\alpha(a, A)$

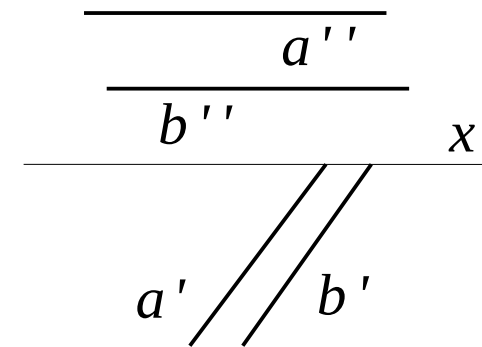
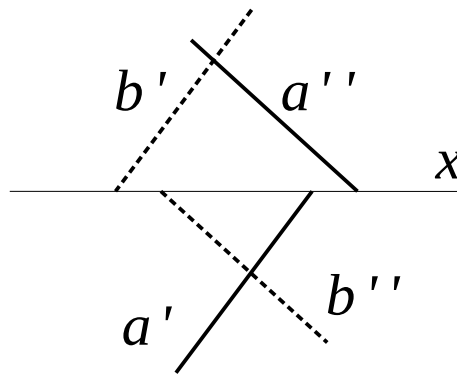
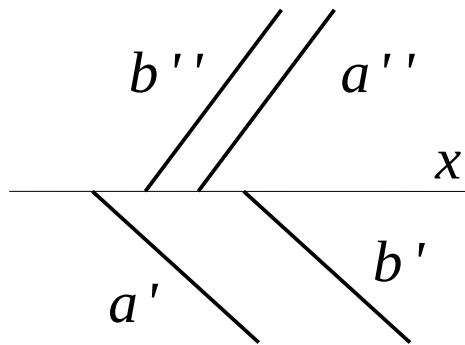

Sposoby określania płaszczyzny

Sposoby określania płaszczyzny:

- za pomocą śladów
- za pomocą dwóch prostych równoległych
- za pomocą dwóch prostych przecinających się
- za pomocą trzech punktów nie leżących na jednej prostej
- za pomocą prostej i nie leżącego na niej punktu

$$\begin{aligned} & \alpha(h_\alpha, v_\alpha) \\ \rightarrow & \alpha(a \parallel b) \\ & \alpha(a \times b) \\ & \alpha(A, B, C) \\ & \alpha(a, A) \end{aligned}$$

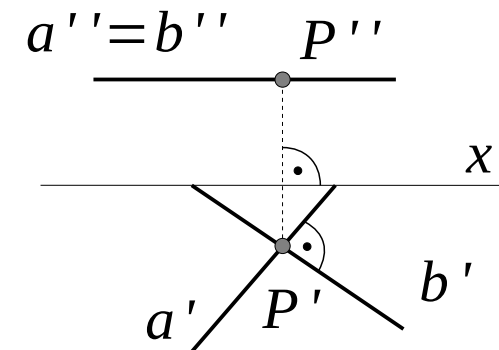
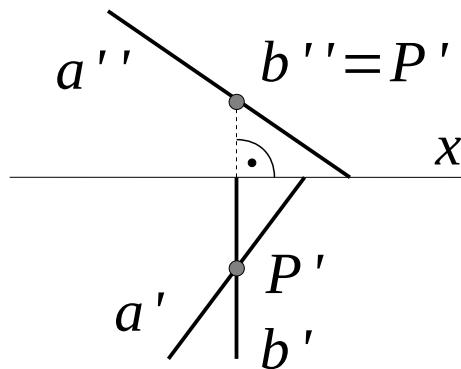
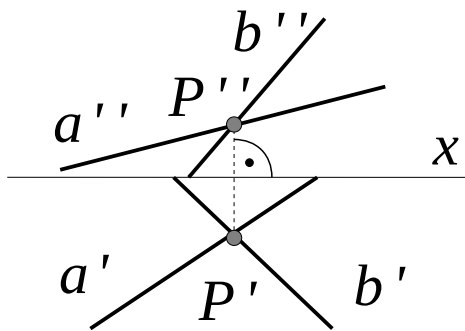

Sposoby określania płaszczyzny

Sposoby określania płaszczyzny:

- za pomocą śladów
- za pomocą dwóch prostych równoległych
- za pomocą dwóch prostych przecinających się
- za pomocą trzech punktów nie leżących na jednej prostej
- za pomocą prostej i nie leżącego na niej punktu

$$\begin{aligned} & \alpha(h_\alpha, v_\alpha) \\ & \alpha(a \parallel b) \\ \rightarrow & \alpha(a \times b) \\ & \alpha(A, B, C) \\ & \alpha(a, A) \end{aligned}$$

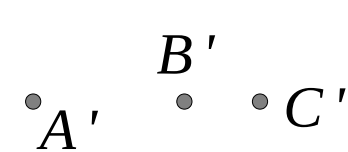
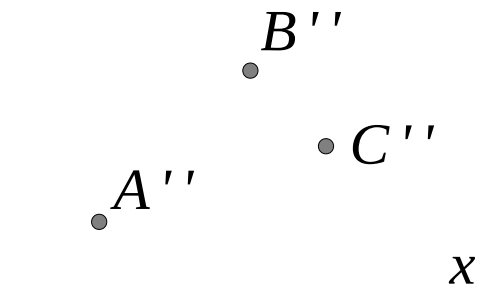
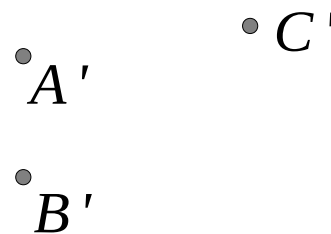
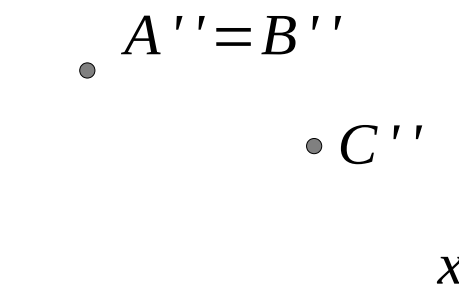
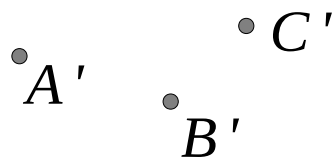
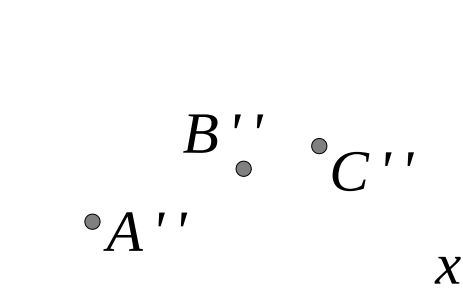

Sposoby określania płaszczyzny

Sposoby określania płaszczyzny:

- za pomocą śladów
- za pomocą dwóch prostych równoległych
- za pomocą dwóch prostych przecinających się
- za pomocą trzech punktów nie leżących na jednej prostej
- za pomocą prostej i nie leżącego na niej punktu

$$\begin{aligned} & \alpha(h_\alpha, v_\alpha) \\ & \alpha(a \parallel b) \\ & \alpha(a \times b) \\ \rightarrow & \alpha(A, B, C) \\ & \alpha(a, A) \end{aligned}$$

Sposoby określania płaszczyzny

Sposoby określania płaszczyzny:

- za pomocą śladów
- za pomocą dwóch prostych równoległych
- za pomocą dwóch prostych przecinających się
- za pomocą trzech punktów nie leżących na jednej prostej
- za pomocą prostej i nie leżącego na niej punktu

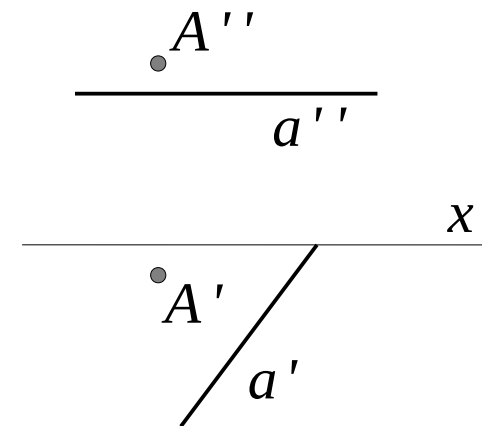
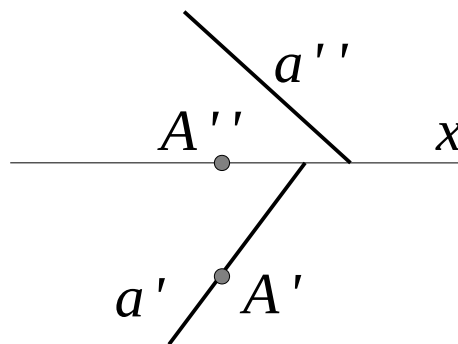
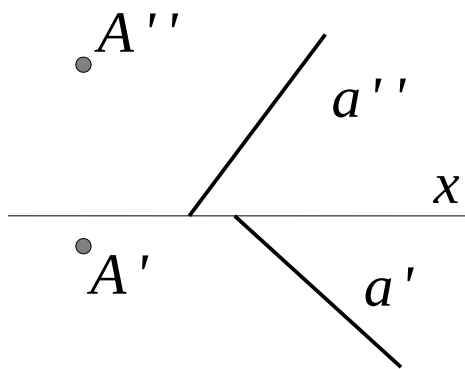
$$\alpha(h_\alpha, v_\alpha)$$

$$\alpha(a \parallel b)$$

$$\alpha(a \times b)$$

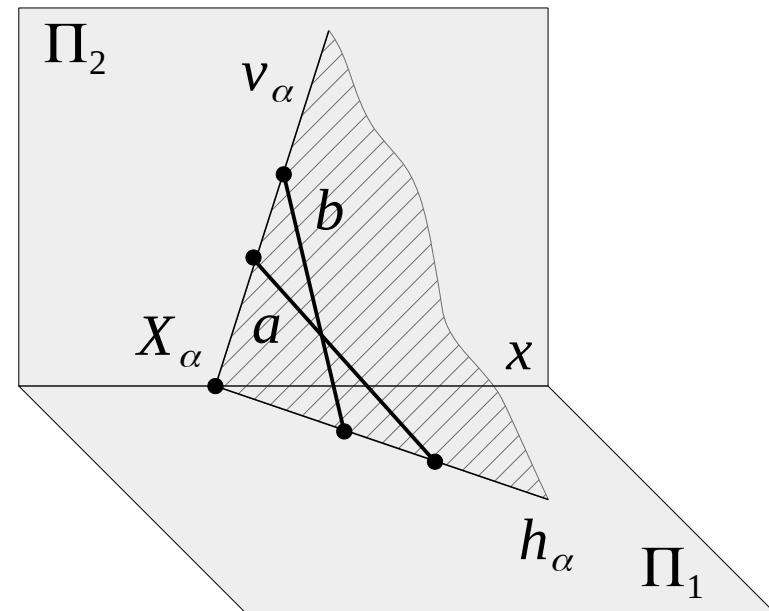
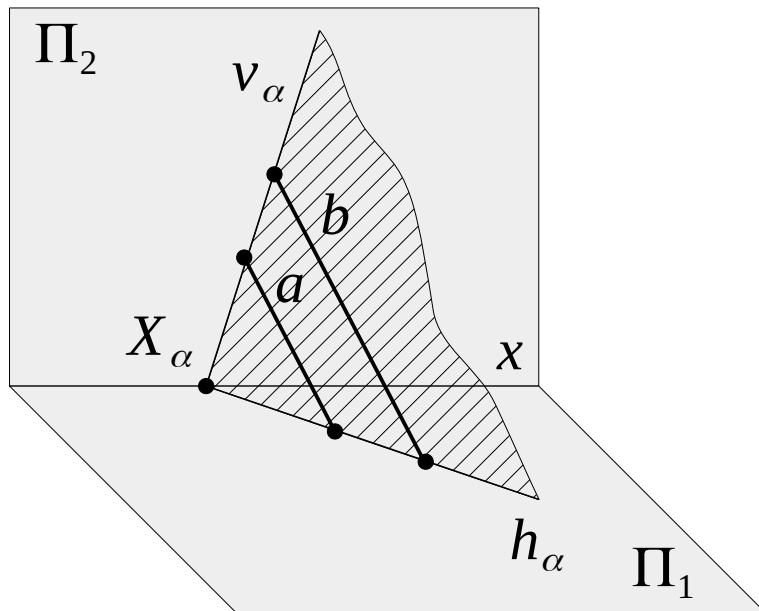
$$\alpha(A, B, C)$$

$$\rightarrow \alpha(a, A)$$

Wyznaczanie śladów płaszczyzny

Aby wyznaczyć ślady płaszczyzny należy przedstawić ją w postaci dwóch prostych (równoległych lub przecinających się – bez znaczenia), znaleźć ślady tych prostych, a następnie odpowiednio je połączyć.

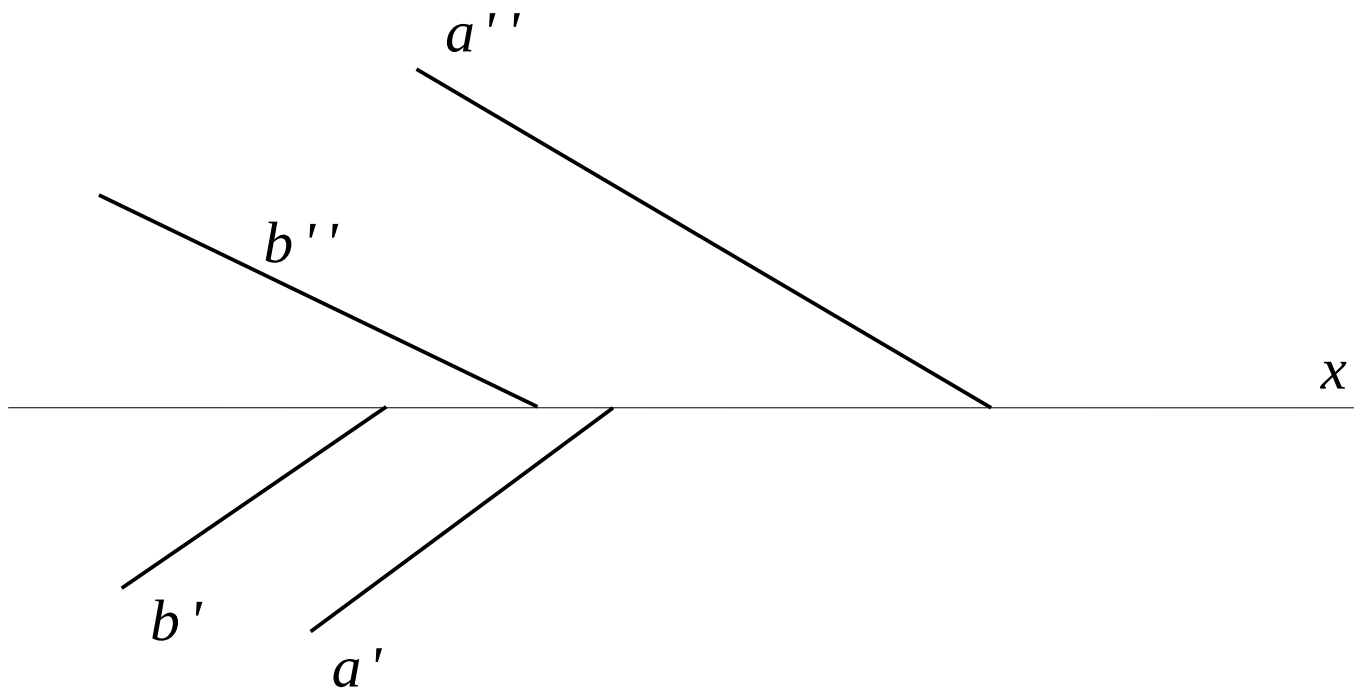

Jeżeli płaszczyzna posiada węzeł, to do określenia jej śladów wystarczą trzy ślady prostych – warto jednak wykorzystać wszystkie ślady, gdyż da to potwierdzenie, czy rysunek jest poprawny.

Wyznaczanie śladów płaszczyzny

Jak wyznaczyć ślady płaszczyzny mając dwie proste ją określające?

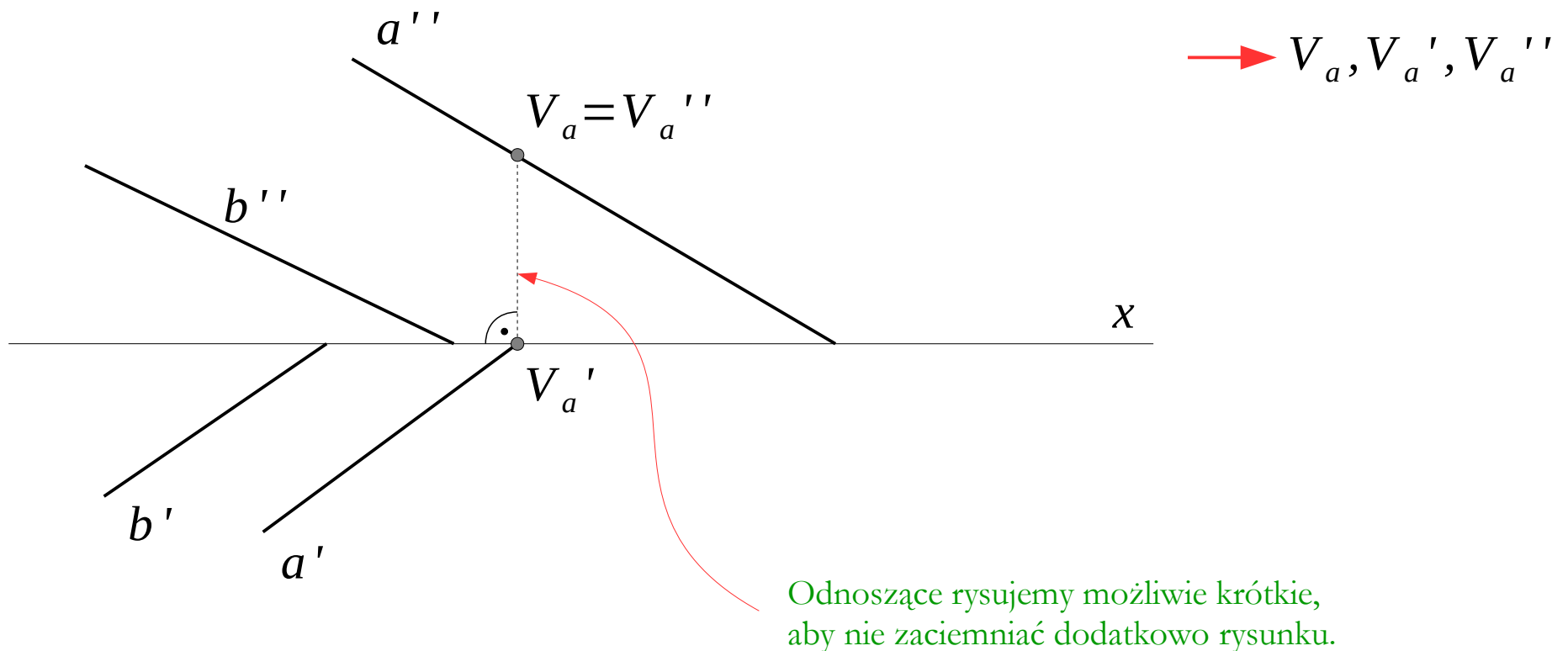

Nie ma znaczenia, czy proste są równoległe czy przecinające się – postępujemy tak samo.

Wyznaczanie śladów płaszczyzny

Po kolei wyznaczamy wszystkie ślady prostych – kolejność nie ma znaczenia.

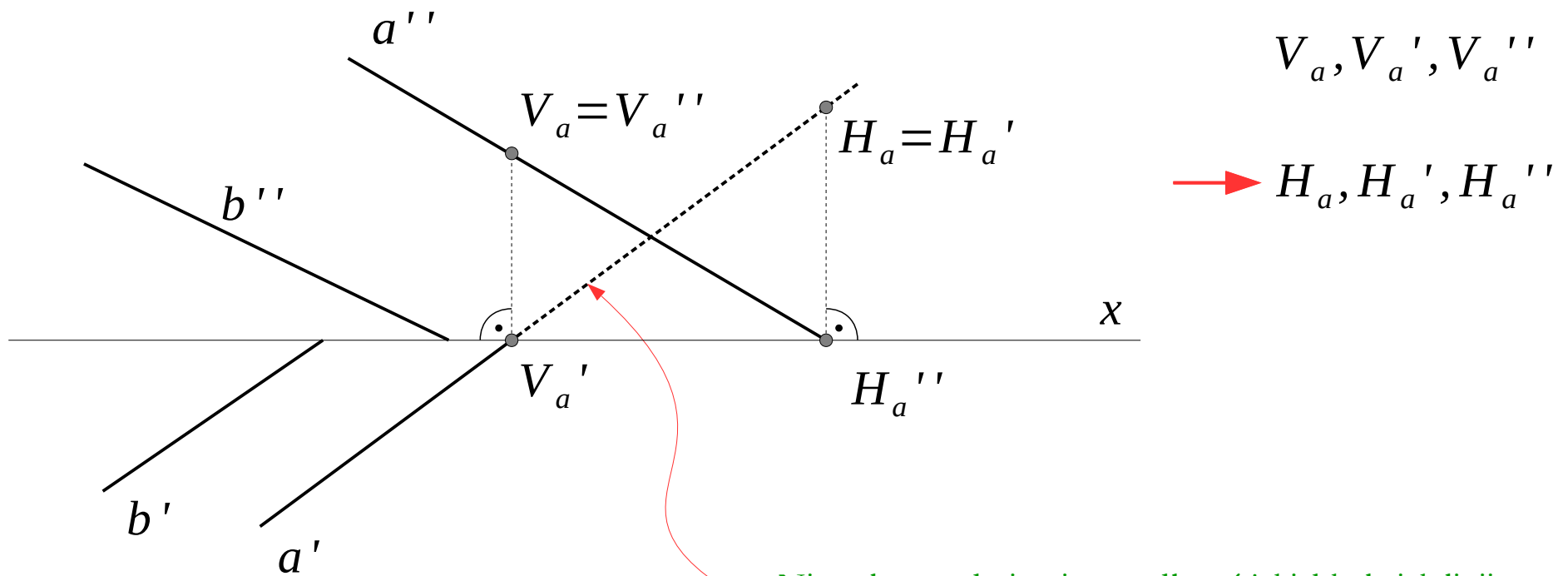
Jak wyznaczyć ślady płaszczyzny mając dwie proste ją określające?

Wyznaczanie śladów płaszczyzny

Po kolei wyznaczamy wszystkie ślady prostych – kolejność nie ma znaczenia.

Jak wyznaczyć ślady płaszczyzny mając dwie proste ją określające?

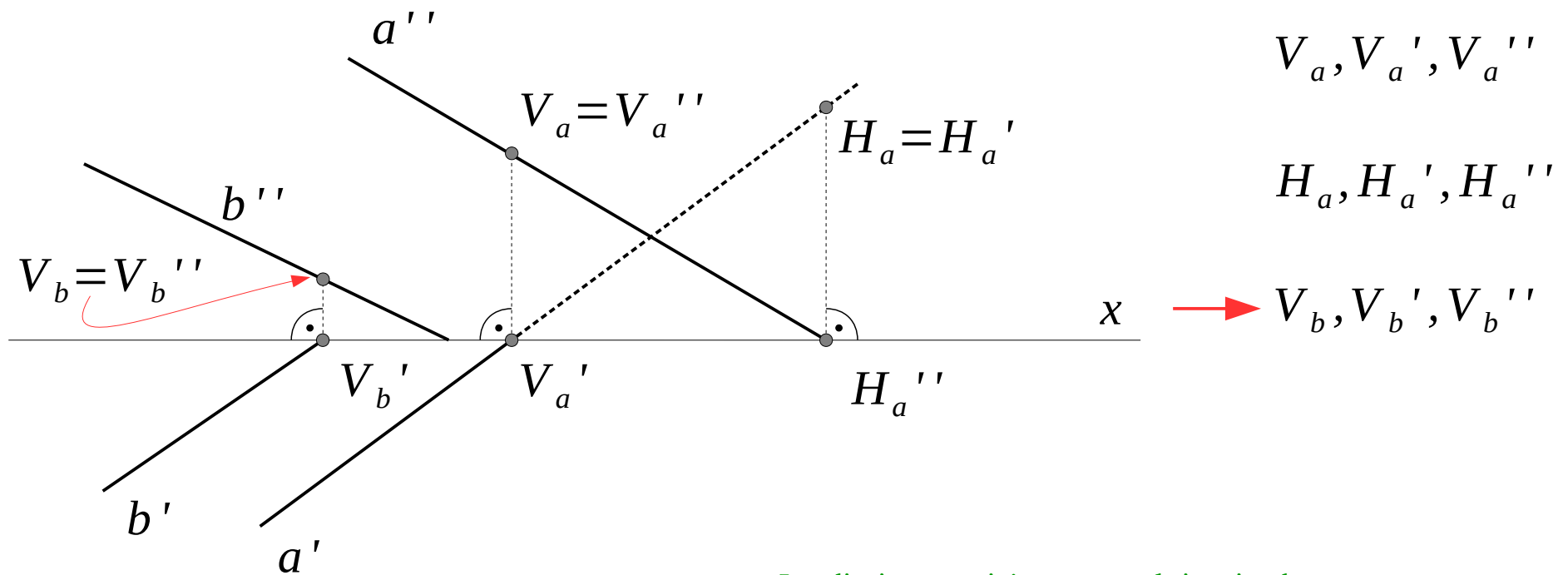

Nie należy nadmiernie przedłużać jakichkolwiek linii, gdyż zaciemnia to rysunek.

Wyznaczanie śladów płaszczyzny

Po kolei wyznaczamy wszystkie ślady prostych – kolejność nie ma znaczenia.

Jak wyznaczyć ślady płaszczyzny mając dwie proste ją określające?

Jeżeli nie ma miejsca na podpisanie elementu, to można to zrobić tak, jak pokazano na rysunku.

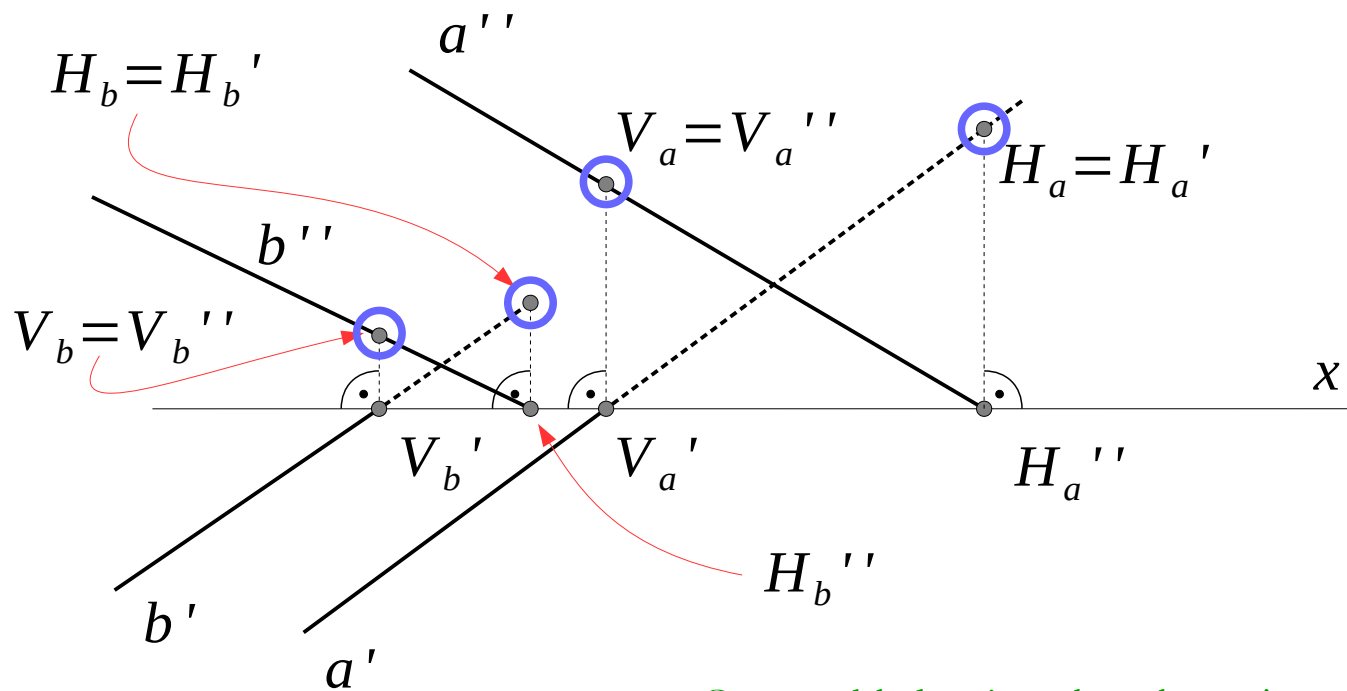

Wyznaczanie śladów płaszczyzny

Mając wszystkie ślady łączymy je odpowiednio.

Jak wyznaczyć ślady płaszczyzny mając dwie proste ją określające?

V_a, V_a', V_a''

H_a, H_a', H_a''

V_b, V_b', V_b''

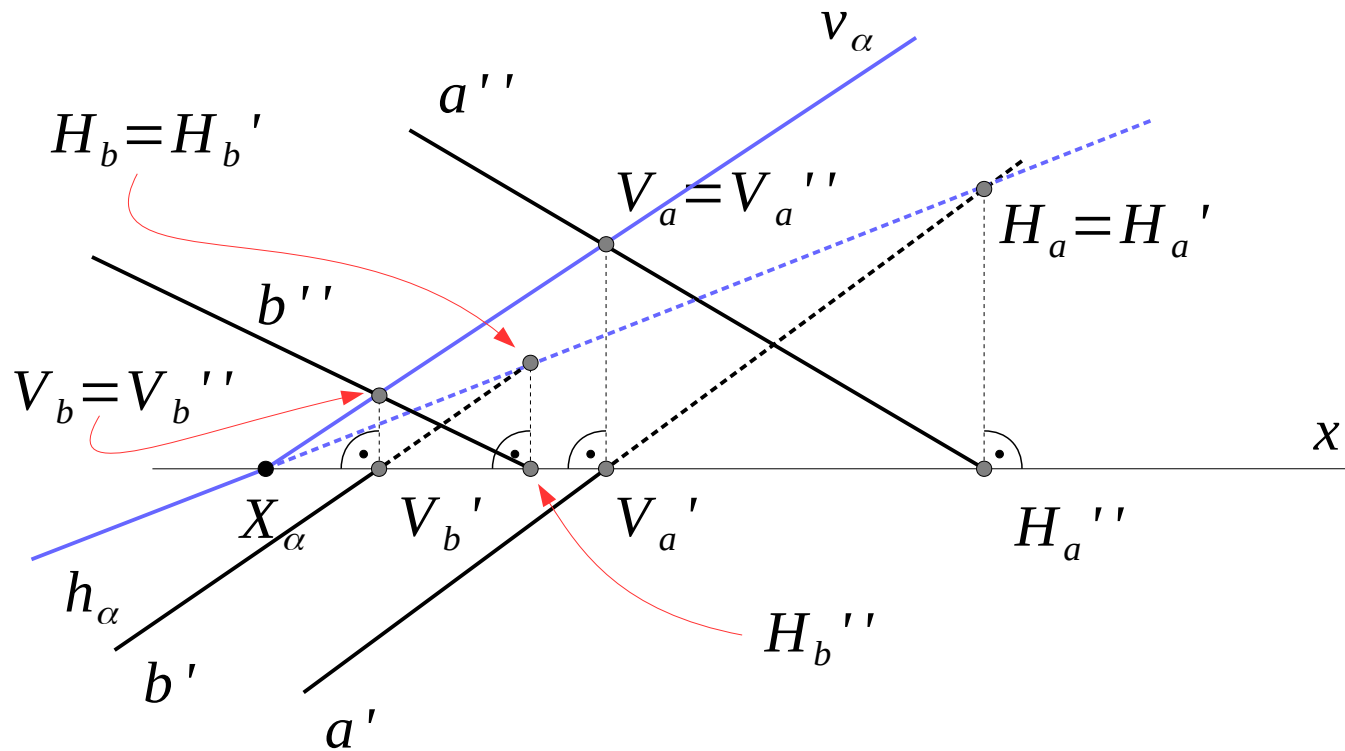
H_b, H_b', H_b''

Częstym błędem jest złe połączenie rzutów
– należy się skupić i zastanowić, co na tym etapie jest najważniejsze.

Wyznaczanie śladów płaszczyzny

Mając wszystkie ślady łączymy je odpowiednio.

Jak wyznaczyć ślady płaszczyzny mając dwie proste ją określające?

V_a, V_a', V_a''

H_a, H_a', H_a''

V_b, V_b', V_b''

H_b, H_b', H_b''

UWAGA: nie we wszystkich zadaniach wyznaczanie śladów jest konieczne (jeżeli nie ma tego w treści) – czasami konstrukcję można wykonać inaczej.

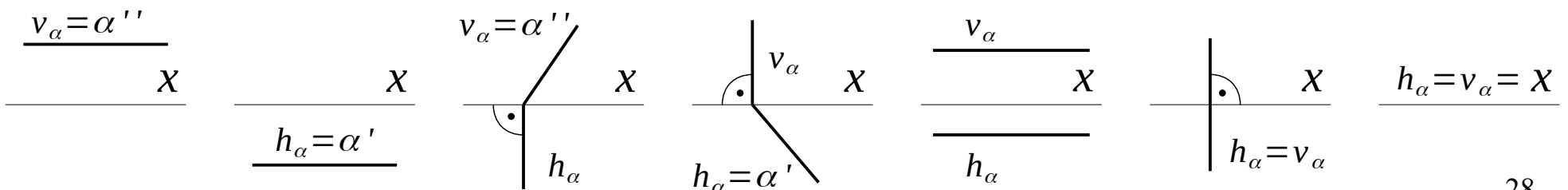
Płaszczyzny szczególne w przestrzeni 2D

Płaszczyzna szczególna – płaszczyzna zorientowana w charakterystyczny sposób (prostopadle lub równoległe) względem rzutni lub osi układu współrzędnych.

Płaszczyzny szczególne:

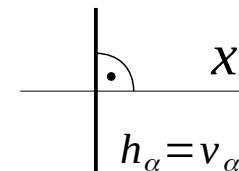
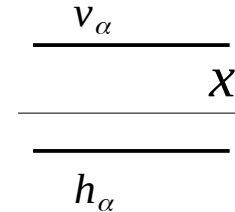
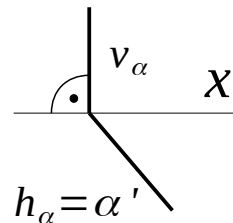
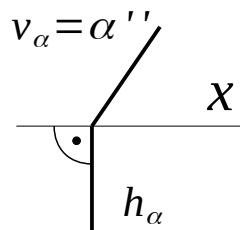
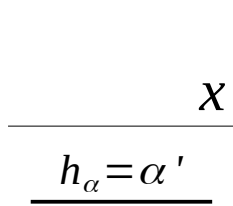
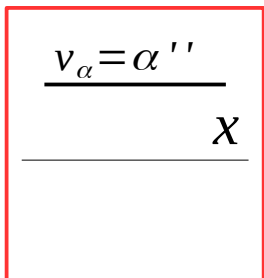
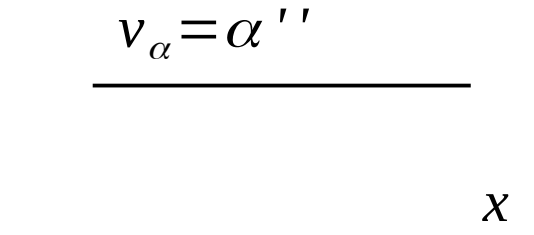
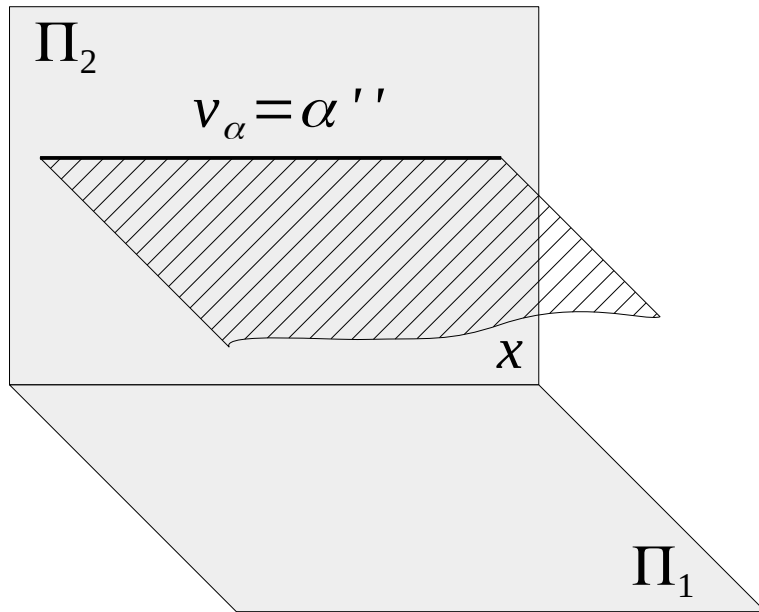
1. płaszczyzna pozioma
2. płaszczyzna czołowa
3. płaszczyzna pionowo-rzutująca
4. płaszczyzna poziomo-rzutująca
5. płaszczyzna równoległa do osi x
6. płaszczyzna prostopadła do osi x
7. płaszczyzna przechodząca przez oś x

W przypadku niektórych płaszczyzn szczególnych można zaznaczyć ich rzuty.

Płaszczyzny szczególne w przestrzeni 2D

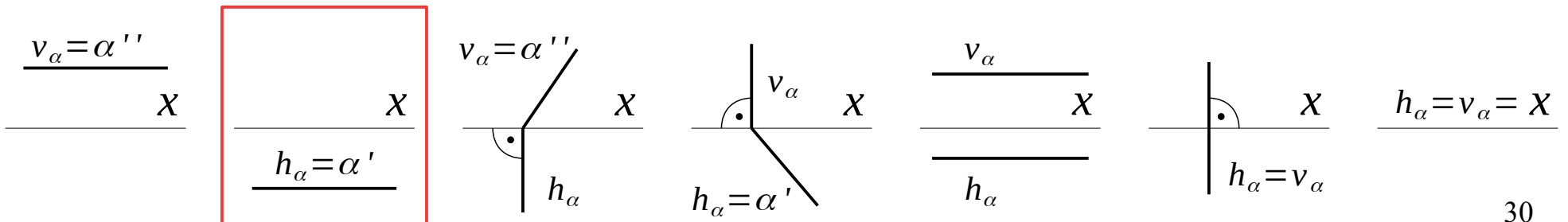
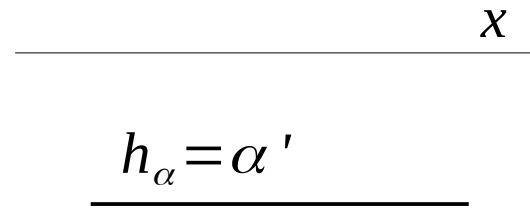
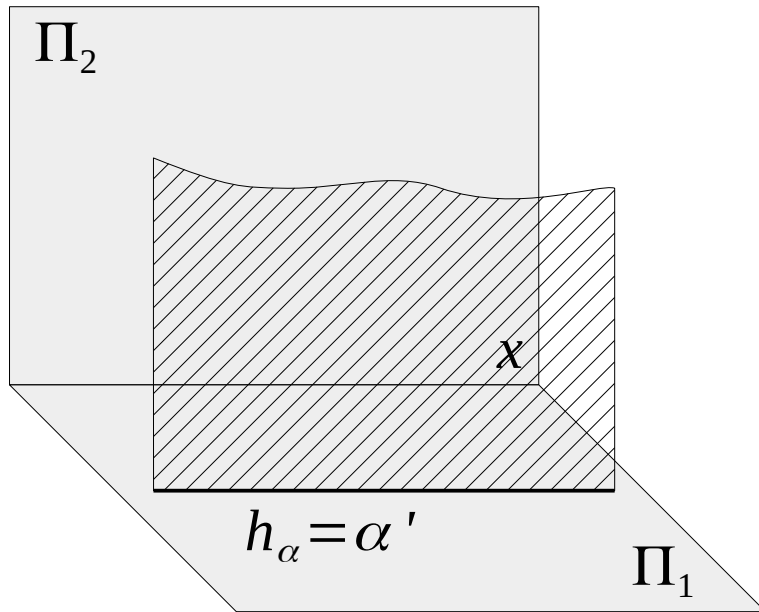
1. Płaszczyzna pozioma – równoległa do Π_1

$$h_\alpha = v_\alpha = X$$

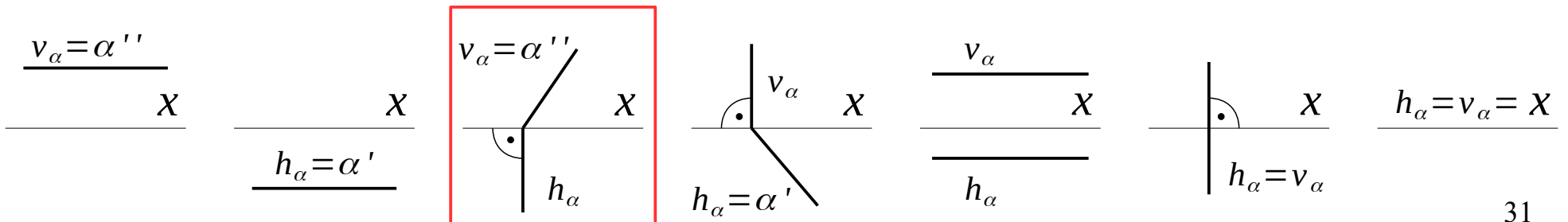
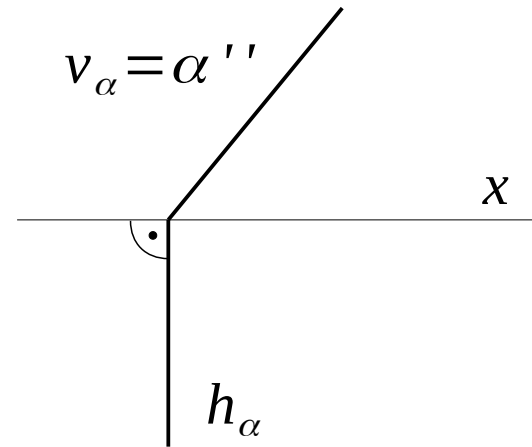
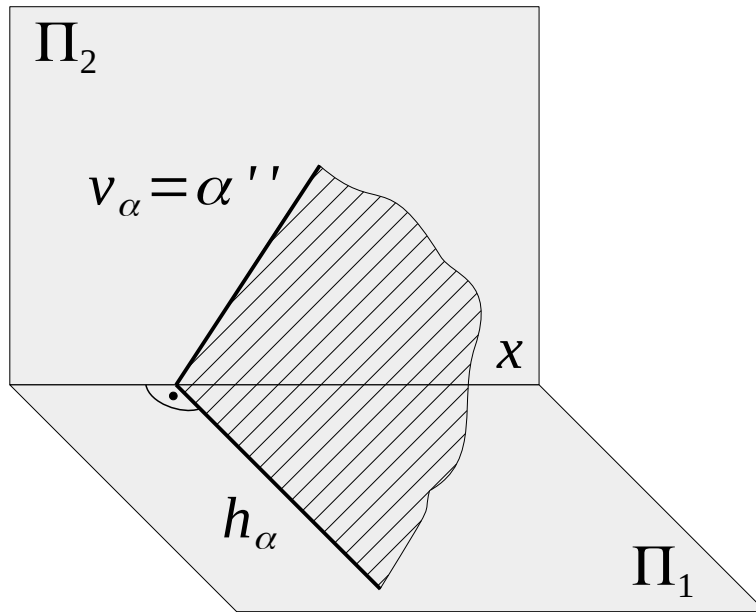
Płaszczyzny szczególne w przestrzeni 2D

2. Płaszczyzna czołowa – równoległa do Π_2

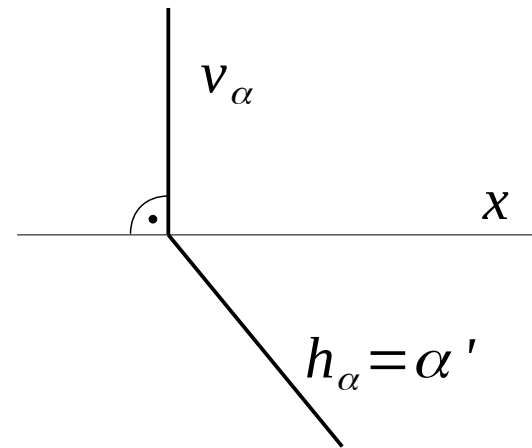
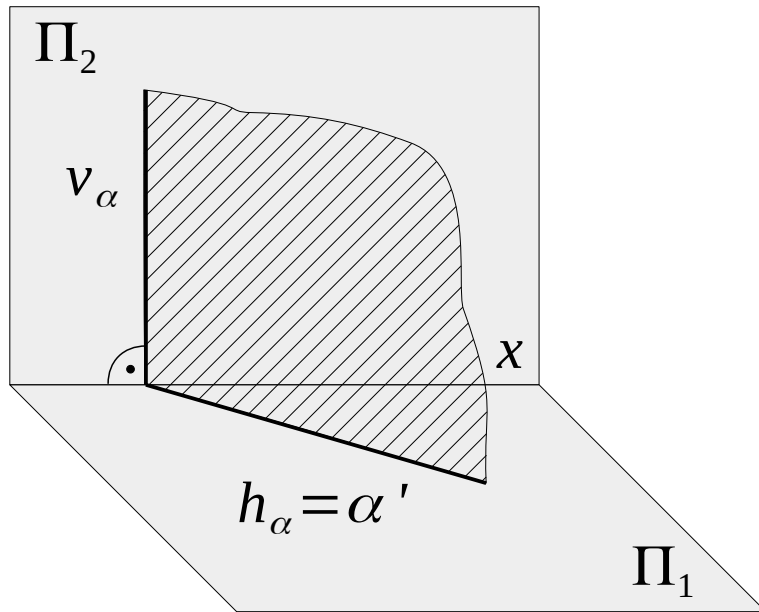
Płaszczyzny szczególne w przestrzeni 2D

3. Płaszczyzna pionowo-rzutu – prostopadła do Π_2

Płaszczyzny szczególne w przestrzeni 2D

4. Płaszczyzna poziomo-rzutująca – prostopadła do Π_1

$$\frac{v_\alpha = \alpha''}{X}$$

$$\frac{h_\alpha = \alpha'}{X}$$

$$\frac{v_\alpha = \alpha''}{h_\alpha}$$

$$\frac{v_\alpha}{h_\alpha = \alpha'}$$

$$\frac{v_\alpha}{h_\alpha}$$

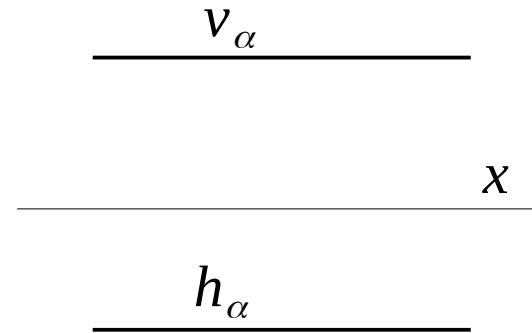
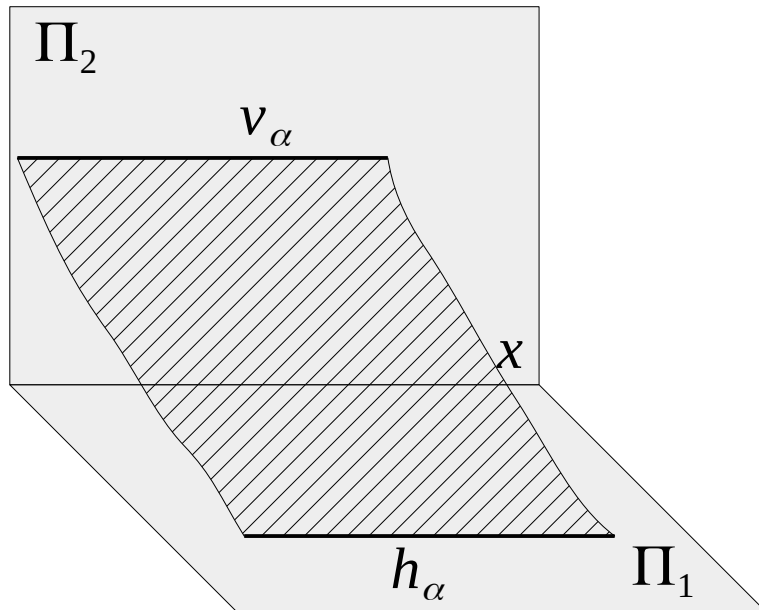
$$\frac{X}{h_\alpha = v_\alpha}$$

$$h_\alpha = v_\alpha = X$$

Płaszczyzny szczególne w przestrzeni 2D

5. Płaszczyzna równoległa do osi x

$$\frac{v_\alpha = \alpha''}{X}$$

$$\frac{h_\alpha = \alpha'}{X}$$

$$\frac{v_\alpha = \alpha''}{h_\alpha}$$

$$\frac{v_\alpha}{h_\alpha = \alpha'}$$

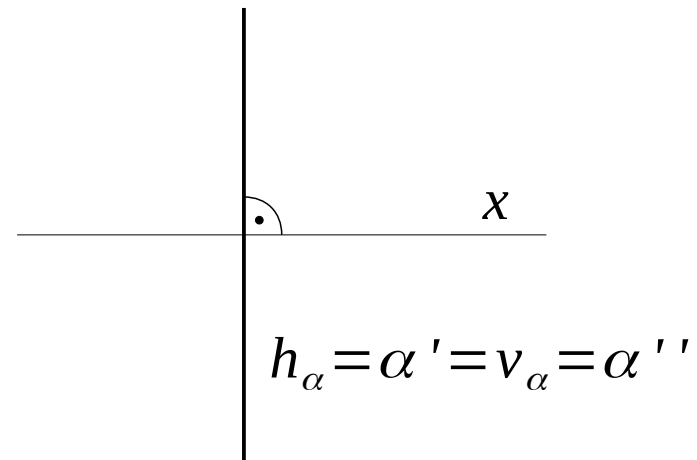
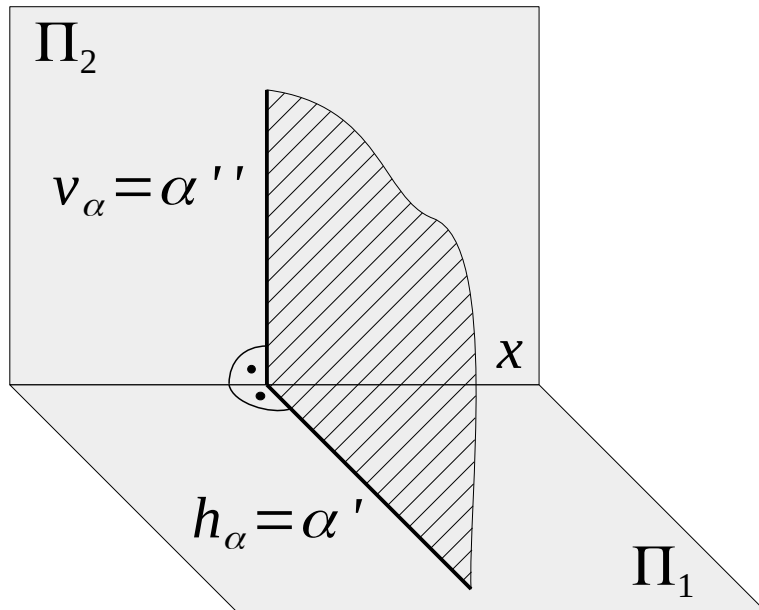
$$\frac{v_\alpha}{h_\alpha}$$

$$\frac{v_\alpha}{h_\alpha = v_\alpha}$$

$$h_\alpha = v_\alpha = X$$

Płaszczyzny szczególne w przestrzeni 2D

6. Płaszczyzna prostopadła do osi x

$$\frac{v_\alpha = \alpha''}{x}$$

$$\frac{x}{h_\alpha = \alpha'}$$

$$\frac{v_\alpha = \alpha''}{h_\alpha}$$

$$\frac{v_\alpha}{h_\alpha = \alpha'}$$

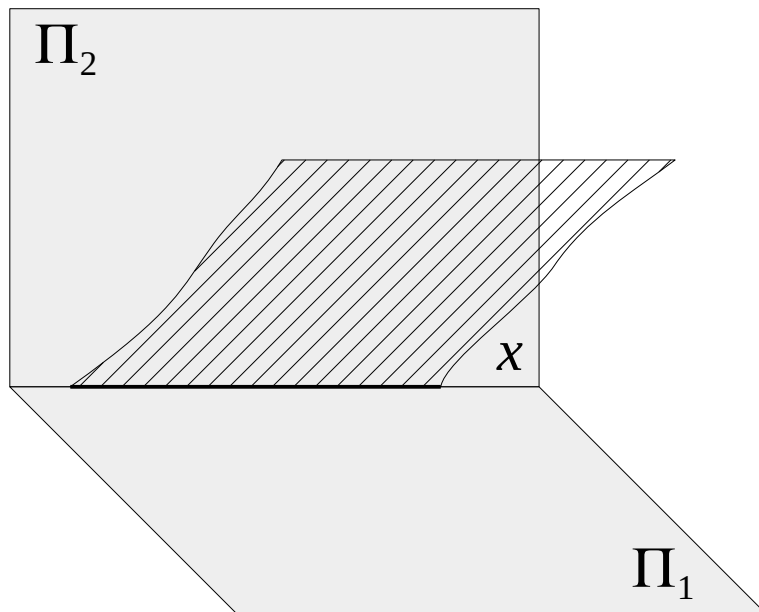
$$\frac{v_\alpha}{h_\alpha}$$

$$\frac{x}{h_\alpha = v_\alpha}$$

$$h_\alpha = v_\alpha = x$$

Płaszczyzny szczególne w przestrzeni 2D

7. Płaszczyzna przechodząca przez oś x

$$h_\alpha = v_\alpha = x$$

$$\frac{v_\alpha = \alpha''}{x}$$

$$\frac{x}{h_\alpha = \alpha'}$$

$$\frac{v_\alpha = \alpha''}{h_\alpha}$$

$$\frac{v_\alpha}{h_\alpha = \alpha'}$$

$$\frac{v_\alpha}{h_\alpha}$$

$$\frac{x}{h_\alpha = v_\alpha}$$

$$\frac{h_\alpha = v_\alpha = x}{35}$$

Podsumowanie

Zagadnienia:

Położenie dwóch prostych w przestrzeni, płaszczyzna w przestrzeni 2D, uogólnione pojęcie śladu, sposoby określania płaszczyzny, wyznaczanie śladów płaszczyzny, płaszczyzny szczególne w przestrzeni – definicje i własności.

UNIVERSITY OF WARMIA AND MAZURY IN OLSZTYN
The Faculty of Technical Sciences
POLAND, 10-957 Olsztyn, M. Oczapowskiego 11
tel.: (48)(89) 5-23-32-40, fax: (48)(89) 5-23-32-55
URL: <http://www.uwm.edu.pl/edu/sobieski/> (in Polish)

Dziękuję za uwagę

Wojciech Sobieski

Olsztyn, 2021-2022